

Geachte Statenleden,

Namens Natuur en Milieu Gelderland maak ik graag gebruik van de gelegenheid tot inspraak. In november heb ik hier nog gepleit voor behoud van de uitgangspunten van het VLGG, namelijk de integrale aanpak en duidelijkheid over de zogeheten doelgaten. De oproep tot integraliteit wil ik hierbij graag herhalen.

We waarderen het dat GS snelheid maakt met nieuwe voorstellen na het wegvallen van het VLGG. Het voornemen om stikstofwinst bij technische innovaties af te romen, zien we als belangrijke nieuwe ontwikkeling. Maar we onderschrijven de conclusie van GS dat de reductie van uitstoot van stikstof onvoldoende is en dat de kwaliteit van de natuur achterblijft.

Een hoofdoorzaak dat het Rijk en de provincies hun eigen natuurdoelen niet halen, is de bestuurlijke keuze om het bereik van wettelijke doelen en normen in te vullen met vrijwillige, en daardoor vrijblijvende, maatregelen. Hoe wordt geborgd dat de trajecten van Rijk en provincie daadwerkelijk leiden tot het vereiste reductieniveau van emissie en depositie? Het ziet ernaar uit dat met uitsluitend maatregelen op basis van vrijwilligheid onvoldoende effect wordt bereikt.

Dit is geen nieuwe tekst, maar komt uit onze brief aan PS van 20 juli 2021 over het Uitvoeringsprogramma GMS, waarin wij onze twijfels uitten of de voorgenomen maatregelen zouden leiden tot duurzame oplossingen. We signaleerden een zwaar accent op technische 'end of pipe' maatregelen en vrijwillige bedrijfsbeëindiging of -verplaatsing. We benoemden het risico dat 'saldere' zou leiden tot een hogere stikstofuitstoot. Wij vroegen PS en GS te anticiperen op een aanscherping van de doelen.

Ik wil daarom opnieuw waarschuwen voor een te eenzijdige focus op technische innovatie en vrijwilligheid. Zoals GS zelf ook aangeeft, heeft dat tot nu toe niet de verwachte en gewenste stikstofreductie opgeleverd. Innovaties zonder normering leiden vooral tot uitbreiding, en daarmee niet tot netto reductie.

Het wettelijke stikstofdoel voor 2025 verplicht het Rijk en de provincies tot extra maatregelen. Nu ligt er een versnellingsaanpak. Positief is dat GS erkennen dat innovatie zonder normering leidt tot uitbreiding van productiecapaciteit en niet tot emissiereductie. Maar... wat gaat er nu concreet zorgen voor de versnelling van de feitelijke stikstofreductie?

Wij zien in de brieven opnieuw een sterke nadruk op vrijwilligheid en technische innovatie in relatie tot vergunningverlening. In de brief over bronmaatregelen en natuurherstel staat (p. 5) dat "dit niet

het moment is om te begrenzen en normeren”, bijvoorbeeld via gebiedsgerichte eisen in het omgevingsbeleid. GS wil die stap pas in overweging nemen “als stimuleren van innovaties op basis van vrijwilligheid én in combinatie met doelsturing nog altijd onvoldoende oplevert”.

Het belangrijkste punt dat ik u vandaag wil meegeven is dan ook:

1. Durf NU te kiezen voor normering en begrenzing en stel noodzakelijke maatregelen niet langer uit. Voer het gesprek over welke maatregelen en instrumenten mogelijk zijn. Ik verwijs graag naar het juridische advies van Kokx de Voogd over doelsturing met de Omgevingswet. Dit is geschreven in opdracht van de initiatiefnemers van de versnellingsaanpak innovatie op het gebied van stallen, mest en emissies, waar ook de provincie Gelderland toe behoort. De auteurs maken duidelijk dat doelsturing op stalniveau gepaard zou moeten gaan met sturing op bedrijfs- én gebiedsniveau. De Omgevingswet biedt daar de instrumenten voor. De auteurs zien een mix van instrumenten – waaronder gebiedsgerichte regels in het omgevingsplan – als ‘heilige graal’ voor doorbraakinnovaties in de veehouderij (p. 28). Daarbij kan het nodig zijn om de doelen op gebiedsniveau periodiek aan te scherpen. Ook land-herinrichting kan onderdeel uitmaken van de instrumentenmix.

Normerende/sturende kaders zijn nodig om een structurele oplossing en de weg vooruit te vinden. Dat laatste wil naar verwachting iedereen hier in de zaal en niemand van ons hoopt over 10 jaar weer deze discussies te hoeven voeren. Dat er nog onzekerheid is omtrent de effecten van reeds genomen maatregelen op stikstofreductie is geen reden voor uitstel; de opgaves zijn van een dergelijke omvang dat er niet te snel te veel wordt gedaan. **Durf** dus op hoofdlijnen te **normeren**, en finetunen kan gedurende het proces plaats vinden.

Graag breng ik nog 2 andere zaken kort onder uw aandacht die volgens ons meer nadruk moeten krijgen in de aanpak.

2. Neem de natuurorganisaties als direct betrokken partijen mee in de uitwerking van alle uitvoeringsprogramma’s. Het VLGG heeft aangetoond dat samenwerking effectief mogelijk is en partijen tot breed gedragen oplossingsrichtingen kunnen komen. Maak hier gebruik van en zorg dat bij van meet af aan de partijen betrokken en gecommitteerd zijn.
3. In de brieven gaat nu disproportionele aandacht naar technische innovatie. Er kan echter zoveel meer met andere maatregelen zoals managementmaatregelen, zoals u zag tijdens uw bezoek aan de Marke. En als we het hebben over ‘best beschikbare technieken’ dan is natuurinclusieve landbouw de meest eenvoudige aanpak om een groot aantal doelen voor natuur, lucht, bodem en water in samenhang te bereiken. Ambitie voor groei van 7 naar 25% natuurinclusieve landbouw in de overgangsgebieden – wij roepen graag op om veel meer

leef en ambitie te laten zien voor deze wijze van 'innovatie'. Duurzame innovatie die ook op lange termijn houdbaar is en niet alleen vermindering van stikstof oplevert, maar ook nog eens een mooier, gezondere en biodiversere omgeving.

Dank voor uw aandacht.